

TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN
KABULÜNÜN YÜZÜNCÜ YILI
SEMPOZYUMU

TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN KABULÜNÜN YÜZÜNCÜ YILI *Sempozyumu*

www.gop.edu.tr

@ f o x N toguresmi

**TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN
KABULÜNÜN YÜZÜNCÜ YILI**

SEMPOZYUMU

TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN KABULÜNÜN YÜZÜNCÜ YILI SEMPOZYUMU

**(26–27 Mart 2026, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi 15 Temmuz
Kongre ve Kültür Merkezi)**

ÖZET BİLDİRİ KİTABI

E-ISBN: 978-625-92425-1-4

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Kağan ZENGİN

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ (TOGÜ) YAYINEVİ

Bu kitabın telif hakkı Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesine aittir.

İzin alınmadan basımı veya ticari bir amaçla kullanımı yapılamaz.

Bu çalışma Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir. (Proje No: 2026/15)

**TOKAT
MART 2026**

İÇİNDEKİLER

KOMİTE VE KURULLAR..... iv

TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN KABULÜNÜN YÜZÜNCÜ YILI SEMPOZYUMU .vii

-OLMUŞTAN OLANA VE OLMASI GEREKENE- MEDENÎ KANUNU'MUZUN 100. YILINDA GELİŞİMİ.....	1
TBMM'NİN AÇILMASI (23 NİSAN 1920) İLE TÜRK KANUNU MEDENİSİNİN KABUL EDİLMESİNE KADAR (17 ŞUBAT 1926) MEDENÎ HUKUK ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER (MEDENÎ KANUNUN AYAK SESLERİ)	3
HATALI TAPU İPTAL TABIRI ALTINDA FARKLILAŞAN DAVA TÜRLERİNE BAĞLI HÜKÜM VE SONUÇLAR.....	4
TAŞINMAZ MÜLKİYETİNİN OLAĞAN ZAMANAŞIMI YOLUYLA KAZANILMASINDA AYIRT ETME GÜCÜNÜN BULUNMAMASININ ETKİSİ	6
YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA İNANÇLI İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI MESELELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	8
MANEVİ TAZMİNAT DAVALARININ KISMEN KABULÜ/REDDİ HALİNDE YARGILAMA GİDERLERİNİN PAYLAŞTIRILMASI.....	10
VAKIFTA AMAÇ DEĞİŞİKLİĞİ (TMK M. 113).....	12
FRANSIZ YARGITAYININ YABANCI BOŞANMA KARARININ TENFİZİNE DAİR SON KARARI IŞIĞINDA TÜRK MEDENÎ KANUNU M. 174'TEKİ MADDİ TAZMİNAT KAVRAMININ FRANSIZ MEDENÎ KANUNU M. 270-281'DEKİ PRESTATION COMPENSATOIRE KAVRAMI İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	14
EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE ARTIK DEĞERİN HESABINDA EKLENECEK DEĞERLER VE MUVAZAALI İŞLEMLER.....	17
AİLE MALLARI ORTAKLIĞI	19
MİRAS ORTAKLIĞINDA MİRASÇININ PARA ALACAĞINI TEK BAŞINA TALEP EDİP EDEMEYECEĞİ SORUNU	21
TÜRK MEDENÎ KANUNU'UN KABULÜNÜN 100. YILINDA KADIN HAKLARININ GELİŞİMİ	23
TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN 100. YILINDA NAFKA KURUMUNUN DURUMU VE GELECEĞİ	25
DİJİTAL GELİŞMELER IŞIĞINDA KİŞİLİĞİN KORUNMASININ ESNEYEN ZAMANSAL SINIRLARI	27
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI VE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER IŞIĞINDA KADININ SOYADI VE BUNA BAĞLI OLARAK ÇOCUĞUN SOYADI HAKKINDA DÜŞÜNCELER	29
TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN KABULÜNÜN 100. YILINDA SOSYAL MEDYA VE KİŞİLİK HAKLARI	31
TÜRK MEDENÎ HUKUKU BAKIMINDAN MİRAS ORTAKLIĞINA YAPILAN BİLDİRİMLERİN GEÇERLİLİĞİ	33
TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN 100. YILINDA VELAYET KURUMUNUN DÖNÜŞÜMÜ: ATAERKİL YAPIDAN ÇOCUK MERKEZLİ YAKLAŞIMA.....	35

VESAYET HUKUKUNUN DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA: YERİNE KARAR VERME MODELİNDEN DESTEKLİ KARAR VERME MODELİNE GEÇİŞ	37
TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN 100. YILINDA REFORM İHTİYAÇLARI VE GELECEĞE YÖNELİK PERSPEKTİFLER	39
VASİYETİ YERİNE GETİRME GÖREVLİSİNİN ÜCRET HAKKI.....	41
FİİLÎ AYRILIK NEDENİYLE BOŞANMA (TMK M. 166/4): AYM KARARI VE 7532 SAYILI KANUN ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	42
İSLAM AİLE HUKUKU VE TÜRK MEDENÎ KANUNU'NDA FARKLILIK ARZ EDEN EVLENME ENGELLERİNDEN SÜT HISIMLIĞI MESELESİNİN REEL SOSYAL HAYATTAKİ KARŞILIĞI	44
SOYBAĞININ CEZA HUKUKU VASITASIYLA KORUNMASI: 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDA DÜZENLENEN ÇOCUĞUN SOYBAĞINI DEĞİŞTİRME SUÇU ÜZERİNE BİR İNCELEME	46
HUKUK DÜZENİNİN BİRLİĞİ BAĞLAMINDA SUÇ VE HAKSIZ FİİL.....	48

KOMİTE VE KURULLAR

SEMPOZYUM ONUR KURULU

Abdullah KÖKLÜ - Tokat Valisi

M. Kemal YAZICIOĞLU - Tokat Belediye Başkanı

Yunus Emre BÜYÜKYURT - Tokat Cumhuriyet Başsavcısı

Sedat SOYDEMİR - Tokat Adalet Komisyonu Başkanı

Alper AKSAKAL - Tokat İdare Mahkemesi Başkanı

Prof. Dr. Fatih YILMAZ - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Ahmet KILINÇ - Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı

Av. Volkan BOZKURT - Tokat Barosu Başkanı

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Yusuf TEMÜR

Dr. Öğr. Üyesi Elif BOLAT TÜRKDOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Kağan ZENGİN

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Kiomers GANBARİ

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin MARAŞLI

Arş. Gör. Abdullah Emre KAYAALP

Arş. Gör. Merve ARSLAN BAYAR

Av. Merve BIÇAKÇI

Av. Ziya SÜRÜN

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Abdulkerim YILDIRIM - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ahmet KILINÇ - Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ayşe Dilşad KESKİN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Cem BAYGIN - Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Cevdet YAVUZ - İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Emel BADUR - Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Etem Saba ÖZMEN - Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Hayrunnisa ÖZDEMİR - Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi

- Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN - Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. İpek SAĞLAM - Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Mehmet AKÇAAL - Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Mehmet ERDEM - Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Mehmet KILIÇ - Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
- Prof. Dr. Mehmet ÜNAL - Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Melek BİLGİN YÜCE - Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Metin İKİZLER - Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Murat AYDOĞDU - Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Murat DOĞAN - Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Murat TOPUZ - Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Mustafa Fadıl YILDIRIM - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Osman Gökhan ANTALYA - Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Sezer ÇABRİ - İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Süleyman YILMAZ - Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Şahin AKINCI - İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Şebnem AKİPEK ÖCAL - TED Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
- Prof. Dr. Turan ŞAHİN - Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Agah Kürşat KARAUZ - Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Ayşe ARAT - Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Bahadır DEMİR – Ankara Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu
- Doç. Dr. Mehmet ALTUNKAYA - Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Numan TEKELİOĞLU – Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Remzi DEMİR - Ankara BAM 27. Ceza Dairesi
- Doç. Dr. Seda GAYRETLİ AYDIN - Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ - Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Soner DEMİRTAŞ – Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Tuğçe ORAL MANAV - Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Yasemin DURAK – Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nur KILINÇ - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Furkan TÜRKDOĞAN - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Alp Eren TANYERİ - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi

- Dr. Öğr. Üyesi Burhanettin Onur KİREÇTEPE - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÇELİK - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KALENDER – Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Azim ÖNCÜ – İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Burak BOZ – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Cemal DURSUN – Çankırı Karatekin Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Halil Doğan KÜÇÜKAYDIN - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Hatice KARACAN ÇETİN – Ondokuz Mayıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KARAYAKA - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi İfakat BALIK - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Merve Nur YILMAZ - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Muhammed AKKUŞ - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Murat HAS - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Mücahit KELEK - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Nurten KEMER - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Özgür GÜVENÇ – Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Özlem SARI FİDAN – Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Reyhan TUHAN BOZ – Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Sedat KAYA - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Sercan TOKDEMİR - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Taha KURT - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi

TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN KABULÜNÜN YÜZÜNCÜ YILI SEMPOZYUMU

Tarih: 26–27 Mart 2026

Yer: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi 15 Temmuz Kongre ve Kültür Merkezi

BİRİNCİ GÜN

26 MART 2026 – PERŞEMBE

Sempozyum Kayıtları: 08.00 – 09.00

Açılış (09.15 – 10.30)

Açılış

Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı

Açılış Oturumu

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ahmet Kılınc

1. Prof. Dr. Osman Gökhan Antalya – Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“-Olmuştan Olana ve Olması Gereken-Medeni Kanunu ’muzun 100. Yılında Gelişimi”
2. Prof. Dr. Murat Topuz – Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“TBMM'nin Açılması (23 Nisan 1920) İle Türk Kanunu Medenisinin Kabul Edilmesine Kadar (17 Şubat 1926) Medeni Hukuk Alanında Yaşanan Gelişmeler (Medeni Kanunun Ayak Sesleri)”

I. Oturum (10.45 – 12.00)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Osman Gökhan Antalya

1. Prof. Dr. Etem Saba Özmen
“Hatalı Tapu İptal Tabiri Altında Farklılaşan Dava Türlerine Bağlı Hüküm ve Sonuçlar”
2. Prof. Dr. Turan Şahin – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“Taşınmaz Mülkiyetinin Olağan Zamanaşımı Yoluyla Kazanılmasında Ayırt Etme Gücünün Bulunmamasının Etkisi”
3. Prof. Dr. Mehmet Erdem – Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“Yargıtay Kararları Işığında İnançlı İşlemlere İlişkin Bazı Meselelerin Değerlendirilmesi”

Soru-Cevap

VI. Oturum (14.00 – 15.15)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Emel Badur

1. Doç. Dr. Agah Kürşat Karauz – Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“Türk Medeni Kanunu’nun 100. Yılında Reform İhtiyaçları ve Geleceğe Yönelik Perspektifler”
2. Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kalender – Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Ücret Hakkı”
3. Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Tuhan Boz – Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“Fiilî Ayrılık Nedeniyle Boşanma (TMK m. 166/4): AYM Kararı ve 7532 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme”

Soru-Cevap

15.15 – 15.30 KAHVE ARASI

Kapanış Oturumu (15.30 – 16.45)

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Kağan Zengin

1. Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Karayaka – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“İslam Aile Hukuku ve Türk Medeni Kanunu’nda Farklılık Arz Eden Evlenme Engellerinden Süt Hısımlığı Meselesinin Reel Sosyal Hayattaki Karşılığı”
2. Dr. Öğr. Üyesi Sercan Tokdemir – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“Soybağının Ceza Hukuku Vasiyetiyle Korunması: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Düzenlenen Çocuğun Soybağını Değiştirme Suçu Üzerine Bir İnceleme”
3. Dr. Öğr. Üyesi Burak Boz – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi
“Hukuk Düzeninin Birliği Bağlamında Suç ve Haksız Fiil”

Soru-Cevap

17.00 Genel Değerlendirme ve Kapanış Konuşmaları:

Prof. Dr. Osman Gökhan Antalya – Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ahmet Kılınç – ATAM Başkanı

18.00 KAPANIŞ

-OLMUŞTAN OLANA VE OLMASI GEREKENE- MEDENİ KANUNU'MUZUN 100. YILINDA GELİŞİMİ

Prof. Dr. Osman Gökhan Antalya*

Türk Medeni Hukuku'nun gelişim süreci, Tanzimat döneminde hazırlanan Mecelle ile somut bir evreye girmiş olsa da Mecelle, temel yapısı itibarıyla Osmanlı hukuk düzenindeki çoklu hukuk sistemini yansıtan ve ağırlıklı olarak tek bir mezhebin fikhi yorumlarına dayanan bir kanun niteliğindedir. Modern anlamda bütüncül bir Medeni Kanun kurallarını ihtiva etmekten uzak olan bu metin, özellikle aile ve şahıs hukuku gibi alanlarda sınırlı bir yapıya sahiptir. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte başlatılan hukuk reformları, Kurtuluş Savaşı'nın etkileri ve toplumsal dönüşüm sancuları devam ederken modernleşme hedefiyle paralel bir seyir izlemiştir. Ancak yeni bir kanun hazırlama sürecinin uzun zaman alacağı gerçeği, Türkiye Cumhuriyeti'nin laik ve demokratik temel yapısının mevcut hukuk düzeniyle bağdaşmaması ve özellikle Lozan görüşmelerinde azınlık haklarının korunması bahanesiyle yabancı devletlerin iç işlerimize müdahale talepleri gibi özel sorunların bertaraf edilmesi gerekliliği, radikal bir karar beraberinde getirmiştir.

Yukarıda açıklanan nedenler doğrultusunda, çağın en modern ve demokratik metni olarak kabul edilen İsviçre Medeni ve Borçlar Kanunları mehzaz alınarak iktibas yöntemine başvurulmuş; böylelikle 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile 818 sayılı Borçlar Kanunu kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Zaman içerisinde her kanun gibi bu metinlerin de günün değişen sosyal ve ekonomik şartlarına cevap verebilmesi ve Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumlu hale getirilmesi amacıyla Adalet Bakanlığı bünyesinde uzmanlardan oluşan tasarı komisyonları kurulmuştur. Bu komisyon çalışmaları neticesinde şekillenen yeni düzenlemeler, hukuk sistemimize yenilikler kazandırmıştır. Özellikle aile birliğinin korunması adına ihdas edilen "aile konutu" kurumu ve eşlerin mülkiyet hakları arasındaki dengeyi gözeten "edinilmiş mallara katılma rejimi" gibi yeni düzenlemeler 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun en somut çıktılarındandır. Çalışmamızın temel odağını oluşturan bu süreçte, öncelikle Türk Medeni Kanunu ve ardından Türk Borçlar Kanunu için oluşturulan komisyonların hazırlık aşamaları, doktrindeki tartışmalar ve tasarıların TBMM çatısı altındaki yasalaşma evreleri titizlikle incelenecektir. Tebliğ kapsamında, gerçekleştirilen bu kanunlaştırma hareketlerinin geçirdiği

* Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ogantalya@yeditepe.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3005-2154

tarihsel dönüşüm merceği altına alınırken, TMK ve TBK'nın mevcut durumu ile gelecekte bürünmesi gereken hukuki niteliklere dair geliştirici bir bakış açısı sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Kanunlaştırma

**TBMM'NİN AÇILMASI (23 NİSAN 1920) İLE TÜRK KANUNU MEDENİSİNİN
KABUL EDİLMESİNE KADAR (17 ŞUBAT 1926) MEDENİ HUKUK ALANINDA
YAŞANAN GELİŞMELER (MEDENİ KANUNUN AYAK SESLERİ)**

Prof. Dr. Murat Topuz*

Kanunlarımızın çağın ihtiyaçlarına göre yenilenmesi, batılı kanunların alınması veya onlardan yararlanılarak yeni kanunlar yapılması Atatürk doğmadan 40 yıl önce, Türkiye Büyük Millet Meclis açılmadan nerdeyse 80 yıl önce başlamıştır. Buna göre yabancı ülkelerin kanunlarının alınarak Türk milletine tatbik edilmesi Osmanlı devletinin başlattığı ve yaklaşık 80 yıl sürmüş bir geçmişe sahiptir. Kanaatimizce Atatürk, Osmanlı'nın başlattığı ama siyasi devrimi/dönüşümü gerçekleştiremediği için akamete uğrayan hukuk devrimini siyasi devrimi de gerçekleştirerek başarmıştır. Hukuk devrimi ile ilgili şu nokta oldukça önemlidir: Atatürk 1 Mart 1922 ve 1 Mart 1923 yılları yasama yılı açılış konuşmalarında açıkça Mecelle'nin çağın ihtiyaçlarına göre yenilenmesi, ayrıca Mecelle'de eksik olan miras hukuku hükümlerinin tamamlanması, ayrıca kara ve deniz ticaret kanunlarıyla, ceza ve ceza usul kanunlarının çıkarılması gerektiğini belirtmiştir. Konuşmalarında kendine dayanak olarak Mecelle'nin 39. maddesi olan “Ezmânın tagayyürü ile ahkâmın tagayyürü inkâr olunamaz.” yani zamanın değişmesi ile hükümlerin değişmesi inkâr olunamaz hükmüne dikkat çekmiştir. Bu meclis açılış konuşmaları nazara alındığında Atatürk, Cumhuriyetin ilanından yaklaşık 8 ay önce Osmanlı Medeni Kanunu Mecelle'nin çağın ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesinin önemine vurgu yapmış eksiklerin tamamlanmasının gerekliliği üzerinde durmuştur. Atatürk bu dönemde hukukun dönüşümünde devrimci bir yaklaşım sergilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Mecelle, Türk Kanunu Medenisi, Hukukun Modernleşmesi

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, murat.topuz@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9659-3493

HATALI TAPU İPTAL TABIRI ALTINDA FARKLILAŞAN DAVA TÜRLERİNE BAĞLI HÜKÜM VE SONUÇLAR

Prof. Dr. E. Saba Özmen*

Uygulamada “tapu iptal davası” adı altında açılan davalar artık bu deyimle hiç yadırganmaksızın dillere yerleşmiş bulunmaktadır. Hatta bu davayı dilekçelerinde “davalıya ait tapu kaydının iptali ile davacı adına hükmen tesciline” şeklinde dile getirenlere de sıklıkla rastlanmaktadır. Ne hikmetse Türk Medenî Kanunu’nda¹ tapunun iptaline ilişkin bu tabirle kaleme alınmış hiçbir hüküm bulunmaz iken bu adlandırmayı anlamak mümkün değildir. Hukuk disiplini içinde kanundan ayrı terminoloji oluşturmak gerek öğreti dilinde gerekse mahkeme kararlarında sakınca yaratacak boyutlara ulaşmaktadır. Oysa olması gereken hukuk (de lege feranda) açısından, öğreti dilinde kurumsal bir ayırımı gidilerek birbirine benzemeyen hukukî kurumlar aynı terimle adlandırılmamalıdır. Gelgelelim böyle bir sonuca hizmet etmeksizin pragmatik düşüncelerle, kanunî temeli olmayan terimlerin kullanılması, hele hele araştırma konumuz açısından gece ile gündüz - siyah ile beyaz arasındaki fark kadar birbirine benzemeyen iki davanın aynı terminoloji ile isimlendiriliyor olması, gerçekten de bu makalede yansıtılabileceğimiz sıkıntıları beraberinde getirecektir. Konuya ilişkin öncelikle “iptal davası” teriminin kullanılması ile kastedilen sonuç göz önüne alınarak belli başlı saptamalar yapılmalıdır. İlk araştırma konumuzun başlığı altında, tapu kaydının bütün sonuçları ile artık tapu sicili içeriğinde yer almaması olgusunu ele alalım. Belirtelim ki bu hususta kullanılması gereken terim “iptal” terimi değildir. “Tapu sicili” üst başlığı altında TMK m. 997/ II’ nin “Tapu sicili, tapu kütüğü ve kat mülkiyeti kütüğü ile bunları tamamlayan yevmiye defteri ve belgeler ile planlardan oluşur.” şeklindeki ifadesinde, tapu sicili ve tapu kütüğü kavramlarının üst - alt başlık ayırımı ile birbirinden farklı kavramlar olduğu açıkça vurgulanmıştır. Kanunun devamında “kayıt” deyimi, tapu kütüğü ve kat mülkiyeti kütüğüne bir taşınmaz için sayfa açılması; “tescil” ise tapuya kayıtlı bir taşınmazdaki aynî hakların niteliğinin ve hak sahibi olan gerçek veya tüzel kişinin ad, soyad veya unvanı ile yazılması şeklinde ifade edilmektedir². İşte kendisine sayfa açılan taşınmazın bu özelliği ile tapuya kayıtlı taşınmaz halini almasından

* sabaozmen@hotmail.com

¹ Türk Medenî Kanunu, Kanun No: 4721, Kabul Tarihi: 22 Kasım 2001, Yürürlük Tarihi: 1 Ocak 2002, Resmî Gazete Tarihi: 8 Aralık 2001/ 24607.

² Belirtelim ki eski Medenî Kanunu’muz olan Türk Kanunu Medenisi’nde “kayıt” ve “tescil” tabirleri birbirine karışmış iken; Türk Medenî Kanunu büyük ölçüde titizlikle söz konusu ayırımı uymuştur.

sonra³, bu kaydın sonlandırılarak taşınmazın tapu kütüğündeki sayfasının ortadan kaldırılmasını sağlayan işlem iptal olarak adlandırılmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Tapu İptal, Tescili İsteme Davası, Yolsuz Tescilin Düzeltilmesi Davası

³ Tapuya kayıt anlamında Medenî Kanun siciline kayıtlı taşınmazlar dışında, 4722 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 19. maddesi uyarınca, zabıt (kayıt) defterine konu taşınmazlar da tapuya kayıtlı taşınmaz olarak Medenî Kanun'un ilgili hükümlerine tâbi bulunmaktadır.

TAŞINMAZ MÜLKİYETİNİN OLAĞAN ZAMANAŞIMI YOLUYLA KAZANILMASINDA AYIRT ETME GÜCÜNÜN BULUNMAMASININ ETKİSİ

Prof. Dr. Turan Şahin*

Mülkiyet hakkı sahibine eşya üzerinde en geniş yetkileri (kullanma, yararlanma, tasarrufta bulunma) sağlayan aynı haklardır. Nitekim TMK m.683/1'e göre; "Bir şeye malik olan kimse, hukuk düzeninin sınırları içinde, o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir."

Taşınmaz mülkiyetinin konusu ise TMK m. 704'e göre; arazi, tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar, kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümlerdir.

Taşınmazlarda mülkiyet hakkının kazanılması TMK m. 705/1 uyarınca kural olarak tescille olur. Tescilden önce kazanma halleri ise TMK m.705/2'de düzenlenmiştir. Hükme göre; "Miras, mahkeme kararı, cebrî icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır." Ancak kanun koyucu taşınmaz mülkiyetinin kazanılması yollarını düzenlerken TMK m. 712'de olağan zamanaşımını da ifade etmiştir. Madde kapsamında bir tescil vardır fakat bu tescil yolsuz bir tescil olup henüz adına tescil yapılan için mülkiyeti kazandırmamıştır. Anılan maddeye göre "Geçerli bir hukukî sebep olmaksızın tapu kütüğüne malik olarak yazılan kişi, taşınmaz üzerindeki zilyetliğini davasız ve aralıksız olarak on yıl süreyle ve iyiniyetle sürdürürse, onun bu yolla kazanmış olduğu mülkiyet hakkına itiraz edilemez." Olağan zamanaşımı yolu ile mülkiyeti kazanılabilecek olan taşınmazın tapuya kayıtlı olması, kazanacak olan kişinin adının veya tüzel kişi ise ünvanının taşınmaza ait tapu kütüğündeki sahifenin mülkiyet sütununda yolsuz olarak yazılması, zilyetliğin ise davasız, aralıksız, on yıl, iyiniyetle sürmesi gerekir. Buradaki iyiniyete ilişkin olmak üzere doktrinde yer alan çalışmalarda iyiniyet konusu özellikle ayırt etme gücünün varlığı, yokluğu ve süresi bakımından ayrıntılı olarak incelenmemiştir.

* Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi, turan.sahin@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2898-8033

Türk Medeni Kanununun 13. maddesine göre; “Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir.”

Akla uygun biçimde davranma yeteneği olarak tanımlanabilecek olan ayırt etme gücü, olağan zamanaşımı yolu ile kazanmada aranan on yıllık sürenin ne kadarını kapsamalıdır sorusunun yanıtı önemlidir. Ayrıca ayırt etme gücü ile iyiniyet kavramları arasındaki ilişkinin de değerlendirmesi yapılmalıdır.

Çalışmada bu düşüncelerle taşınmaz mülkiyetinin olağan zamanaşımı yoluyla kazanılmasında ayırt etme gücünün bulunmamasının etkisi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Taşınmaz Mülkiyeti, Olağan Zamanaşımı, Ayırt Etme Gücü

YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA İNANÇLI İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI MESELELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Mehmet Erdem*

İnançlı işlemler varlığını pratik ekonomik gereksinimlere ve sözleşme özgürlüğü ilkesine borçlu olan, kendine özgü (sui generis) hukukî işlemlerdir. Bu işlemler; inananın (devredenin) bir taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkını, aralarındaki özel amaç doğrultusunda iade edilmek üzere inanılana (devralana) devrettiği, güven esasına dayalı hukuki işlemlerdir. Taraflar arasında, belirli bir özel amacın gerçekleştirilmesine hizmet eden borçlandırıcı işlem niteliğinde bir inanç anlaşması kurulmakta; bu inanç ilişkisi çerçevesinde bir taşınmazın mülkiyeti veya başka bir malvarlığı değeri inanılana devredilmektedir. Taraflar arasında akdedilen inanç anlaşması, mülkiyet veya malvarlığı devrinin nihai amaç olmayıp inanç ilişkisinin ifasına yönelik geçici bir hukuki durum yaratmaya yönelik olduğunu açıkça göstermektedir. Türk Hukukunda bu işlemleri doğrudan düzenleyen bir kanun hükmü bulunmadığından, kurumun sınırları ve geçerliliği büyük ölçüde doktrin görüşleri ve Yargıtay içtihatlarıyla şekillenmektedir.

İnançlı işlemler, borçlar ve eşya hukuku bakımından önemli sonuçlar doğuran, ancak uygulamada sıkça muvazaalı iddialarıyla iç içe geçen karmaşık bir hukuki yapı ihtiva etmektedir. Uygulamada karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, inançlı işlemlerin muvazaalı işlem niteliği taşıyıp taşımadığına yönelik belirsizliktir. İnançlı işlemde taraflar, belirli bir amaç çerçevesinde mülkiyet devrini gerçekten istemekte ve mülkiyeti inanılana tam olarak devretmektedir; buna karşılık muvazaada görünürdeki işlem tarafların gerçek iradesini yansıtmamaktadır.

Yargıtay uygulamalarında da görüldüğü üzere, tarafların tapuda satış sözleşmesi yapmış olmalarına rağmen gerçekte inançlı işlem kurma iradesinin bulunduğu durumlarda, görünürdeki işlem muvazaalı olarak değerlendirilmemekte; işlem, tarafların gerçek iradesine uygun şekilde inançlı mülkiyet devri olarak nitelendirilmektedir. Bu yaklaşım, inançlı işlemlerin hukuk düzeni içindeki yerini ve sınırlarını tayin etme bakımından önem taşır. Öte yandan, teminat amaçlı (karma) inançlı işlemler bakımından karşımıza çıkan en kritik sınırlandırmalardan biri lex commissoria yasağıdır. Türk Medenî Kanunu'nun m. 873/II'ye göre, borcun ödenmemesi

* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, merdem@gsu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8269-0794

durumunda taşınmaz mülkiyetinin kendiliğinden alacaklıya geçeceğine ilişkin kayıtlar kesin hükümsüzlük yaptırımına tabidir. Bu yasak, inançlı işlemlerin özellikle güvence amaçlı türlerinde, sözleşme serbestisinin sınırlarını ortaya koymakta ve taraflar arasındaki dengenin korunması işlevini görmektedir.

İnananın üçüncü kişilere ve özellikle inanılanın alacaklılarına karşı korunması sorunu, inançlı işlemler bakımından dikkate alınması gereken başka bir meseledir. Zira inanç ilişkisi taraflar arasında geçerli olmakla birlikte, üçüncü kişiler bakımından çoğu zaman herhangi bir görünürlük taşımamaktadır. Bu nedenle inanılanın alacaklıları, taşınmazın mülkiyetinin inanılana devredilmiş olmasını esas alarak haciz veya cebrî icra yoluna başvurabilmekte; bu durum inanan için önemli bir hak kaybına yol açabilmektedir.

Bildiride, inançlı işlemlerin hukuki niteliği, muvazaa ile sınırları, Yargıtay içtihatlarının ortaya koyduğu kriterleri, güvence amaçlı inançlı işlemlerde lex commissoria yasağının kapsamı ve özellikle inananın üçüncü kişilere karşı korunmasına ilişkin çözüm önerileri ele alınacak ve tartışılacaktır. İnançlı mülkiyet devrinin hem borçlandırıcı hem de tasarrufi boyutları birlikte incelenerek, kurumun güncel uygulamadaki yansımaları ve karşılaşılan sorunlar bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İnançlı İşlem, İnanç Sözleşmesi, Muvazaa, Teminat, Mülkiyet Güncel Gelişmeler Çerçevesinde

MANEVİ TAZMİNAT DAVALARININ KISMEN KABULÜ/REDDİ HALİNDE YARGILAMA GİDERLERİNİN PAYLAŞTIRILMASI

Prof. Dr. İbrahim Özbay*

Dr. Öğr. Üyesi Sedat Kaya**

Manevi zarar, bir kimsenin kişi varlığını oluşturan hukuki değerlerin ihlali sebebiyle, şahıs varlığında iradesi dışında meydana gelen eksilme olarak tanımlanabilir. Manevi bir zarar ortaya çıkması durumunda da şahıs varlığı değerlerinde ortaya çıkan azalmanın giderilmesi gerekir. Bunun için ise eda davası niteliğinde manevi tazminat davası açılır.

Hükmolunacak para miktarının tamamen mahkemenin takdirine bırakıldığı manevi tazminat davalarında ortaya çıkacak yargılama giderlerinden sorumluluk özel bir önem taşır. Bu giderlerden tarafların nasıl ve hangi kapsamda sorumlu tutulacağı meselesi esasen bir hukuk politikası tercihidir.

Türk hukukunda yargılama giderlerinden sorumluluk belirlenirken, kural olarak davada haklı çıkma (netice-i talebini istediği kapsam ve miktarda elde edememe) oranı esas alınmaktadır. Diğer bir ifadeyle, tarafın ortaya çıkan masraflardan sorumlu olması davada haklı olma derecesine göre tespit edilir (HMK m. 326; karşı. HUMK m. 417). Nitekim Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 5235 Sayılı Kanun m. 35/f.3 kapsamında verdiği uyuşmazlıkların giderilmesi kararında manevi tazminat davasının kısmen reddedilmesi halinde kendisini vekille temsil ettiren davalı yararına vekalet ücretine hükmedilmesi gerektiği şeklinde uyuşmazlıkların giderilmesine karar vermiştir (Yar. 4. HD., 13.02.2025 tarih E. 2024/13715, K. 2025/2474 (lexpera)).

Bununla birlikte Anayasa Mahkemesine göre, manevi tazminat davasının kısmen kabul edilmesi/reddedilmesi halinde davacının yargılama giderlerinin bir bölümünden sorumlu tutulması mahkemeye erişim hakkını sınırlamaktadır (AYM Kararı; kn. 26). Bu çerçevede, HMK m. 326 düzenlemesinde yer alan kuralla mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlama,

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ibrahim.ozbay@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3820-6501

** Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi, sedat.kaya@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5704-2058

manevi tazminat davaları yönünden kanunilik şartını sağlamamaktadır (AYM Kararı; kn. 46). Bu sebeple, mezkûr kural, “manevi tazminat davaları yönünden” Anayasa m. 13 ve m. 36 hükümlerine aykırıdır ve iptali gerekir (kn. 47). (AYM, 25.12.2024 tarih E. 2024/29, K. 2024/226, RG. 14.03.2025, S. 32841).

Anayasa Mahkemesi'nin bu karar türüne ilişkin doktrinde, “yönünden iptal”, “bağlamsal iptal”, “kuralı daraltan örtülü iptal”, “yorumlu/örtülü iptal” gibi çeşitli adlandırmalar yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi, manevi tazminat davalarında geçerli olmak üzere düzenlemenin lafzını indirgemektedir ve HMK m. 326 düzenlemesine bir istisna hükmü eklemektedir. Ancak Anayasa Mahkemesinin denetlediği kanun hükmüne istisna getirmek gibi bir yetkisi yoktur (Anayasa m. 153/f.2). Aksi bir kabulde Anayasa Mahkemesi, negatif kanun koyucu olmaktan da ileri giderek pozitif kanun koyucu konumuna ve yasama iradesi yerine geçmektedir.

Kanaatimizce, Anayasa Mahkemesi'nin bu “yönünden iptal” (yorumlu/örtülü iptal) kararı Anayasanın 2. maddesinde ifade edilen demokratik, hukuk devleti ilkesi gözetildiğinde hukuk düzeninin vazgeçilmez nitelikteki temel ilkeleriyle bağdaştırılabilmesi asla mümkün olmayan bir karardır ve bu sebeple de etkisiz hüküm niteliğinde kabul edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Manevi Tazminat, Yargılama Giderleri, Yönünden İptal

koşul, vakfın amacını ilgilendiren hukuki, teknolojik, toplumsal ve kültürel değişimler sebebiyle vakfın amacının anlamsızlaşması ya da önemli ölçüde vakfın işlevini yitirmesi durumlarıdır. Vakfeden bu objektif durumu öngörebilseydi, vakfın amacını bu şekilde belirlemeyeceğine yönelik farazi iradesi ise sübjektif koşuldur. Değişen durum ve koşullar sebebiyle vakfın geldiği noktanın, vakfedenin iradesine aykırı bir hal alması durumunda, şekli koşullara uyularak vakfın amacında değişikliğe gidilebilir. Vakfın yeni amacı, vakfın önceki amaç ve faaliyetleri ile vakfedenin farazi iradesi göz önünde bulundurularak yeniden belirlenir.

Vakfın yeni amacının belirlenmesinde, iki basamaklı değerlendirme yapılır. Birinci basamak, vakfedenin vakıf kurmadaki amacına uygun muhtemel yeni amaçlar belirlenmelidir. Yeni amaç seçeneklerinin belirlenmesinin ardından ikinci basamak ise, belirlenen yeni amaçlar arasından vakfedenin isteğine en yakın ve vakıf için en uygun olanının seçilmesidir. Vakfedenin amacının uyarlanması esnasında, vakfedenin vakfın amacını nasıl belirleyeceğinin makul şekilde saptanması Yargıtay, vakfedenin amacının imkânsız hale gelmediği durumlarda değişiklik talebinin reddine karar verilmesine işaret etmektedir. Yargıtay'a göre, amaç değişikliği için objektif ve sübjektif koşullar birlikte sağlanmalıdır. Vakıfta amaç değişikliğinin “makul ve inandırıcı sebeplere dayanması” ile “vakfedenin iradesine aykırılık oluşturmaması” hususları da başlıca ölçütlerdendir. Çalışmamızda, bilimsel görüşler ile Yargıtay kararlarına ayrıntılarıyla yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Amaç, Amaç Değişikliği

**FRANSIZ YARGITAYININ YABANCI BOŞANMA KARARININ TENFİZİNE DAİR
SON KARARI IŞIĞINDA TÜRK MEDENÎ KANUNU M. 174'TEKİ MADDİ
TAZMİNAT KAVRAMININ FRANSIZ MEDENÎ KANUNU M. 270-281'DEKİ
PRESTATION COMPENSATOIRE KAVRAMI İLE KARŞILAŞTIRILMASI**

Dr. Öğr. Üyesi Cemal Dursun *

Bu tebliğde, Fransız Yargıtayının İngiltere mahkemesinin boşanmanın mâli sonuçlarına ilişkin kararının tenfizi aşamasındaki incelemesinde Fransız Medeni Kanunu'nun (FMK) 270-281. maddeleri¹ arasında düzenlenen *prestation compensatoire* kavramına yaklaşımı aktarılacak, ardından bu kavram Türk Medeni Kanunu m. 174'te düzenlenen "maddi tazminat" kavramı ile mukayese edilecektir. Mukayese esnasında ayrıca Fransız hukukunda boşanmaya dair "rupture propre (clean break)" yaklaşımının ışığında Türk hukukundaki yoksulluk nafakasının işlevi gözden geçirilecektir. Tebliğ, gerek İngiltere (ve Galler) veya Fransız mahkeme kararlarının tenfizi talepli davalarda gerekse Türk mahkemesinin milletlerarası yetkisi dahilinde uygulanacak hukukun İngiltere (ve Galler) hukuku veya Fransız hukuku olduğu davalarda verilecek kararlarda, bu yaklaşım farklılıklarının, Türk hâkimi tarafından MÖHUK m. 5 (Kamu düzenine aykırılık), m. 6 (Türk hukukunun doğrudan uygulanan kuralları) ve m. 24 (Sözleşmeden doğan borç ilişkilerinde uygulanacak hukuk) açısından incelemeye tâbi tutulup tutulmayacağı hususu ile nihayete erdirilecektir.

Prestation compensatoire FMK'da boşanmanın sonuçlarına dair kısımda düzenlenen, boşanmanın mali sonuçlarına ilişkin bir giderim şeklidir². FMK m. 270'teki tanım şu şekildedir: "Boşanma, nafaka yükümlülüğünü sona erdirir. Eşlerden biri, evliliğin sona ermesinin yaşam standartlarında yarattığı eşitsizliği telafi etmek amacıyla diğerine tazminat ödemekle yükümlü olabilir." Bu kurum cezalandırma (punitif) amacı taşımadığı gibi kusura dayalı da değildir. Burada amaç, aile birliğinin yarattığı refahın eşit şekilde dağıtılması değil, boşanma sonucu yaşam standartlarında oluşması muhtemel ciddi ekonomik farklılaşmanın

* Çankırı Karatekin Üniversitesi Hukuk Fakültesi, cemaldursun@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3674-9684

¹ <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006070721/>(<https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006070721/> (Erişim Tarihi: 12.01.2026).

² Livre Ier : Des personnes (Articles 7 à 515-13-1)
Titre VI : Du divorce (Articles 229 à 309)
Chapitre III : Des conséquences du divorce (Articles 260 à 286)
Section 2 : Des conséquences du divorce pour les époux (Articles 263 à 285-1)
Paragraphe 3 : *Des prestations compensatoires*. (Articles 270 à 281).

giderilmesidir. Bu giderim şekline boşanmada daha kusurlu olan eş lehine dahi hükmedilebilir. Prestation compensatoire bir yoksulluk nafakası değildir, çünkü yoksulluk nafakası daha az kusurlu olan taraf lehine temel ihtiyaçların karşılanması amacıyla düzenli aralıklarla yapılan ödemelerdir. Oysa prestation compensatoire eşler arasındaki eşitsizliği gidermeye yönelik, kusurdan bağımsız, nihai ve toplu bir ödemedir. Prestation compensatoire kural olarak bir defalığına toplu şekilde yapılır, ancak bazı durumlarda en fazla sekiz yıl olacak şekilde irat şeklinde ödeme yapılmasına veya belirli bazı malvarlığı unsurlarının devrine hükmedilebilir. Çok istisnai durumlarda bu giderimin hayat boyu ödeme şeklinde yapılmasına da karar verilebilir.

Bu giderimin bir diğer amacı, eşler arasında ilerideki talepleri bir seferde ele alıp sonuçlandırmaktır (principe de rupture propre, clean-break rule)³. Bu giderim şekline, hâkim tarafından boşanma esnasında ve gelecekteki öngörülebilir sonuçlar üzerinden karar verilmektedir. FMK m. 271’de giderimin kapsamına ve şekline karar verirken hâkimin yararlanabileceği kriterler düzenlenmiştir⁴.

Konuya ilişkin bir Fransız Yargıtayı (Cour de Cassation) kararında⁵, İngiltere mahkemesinin evli bireylerin malvarlığının tamamını iki eşit paya bölmek ve varsa taraflar arasında sözleşmeye öncelik ve geçerlilik tanımak şeklindeki yaklaşımını⁶ değerlendirmek haricinde, prestation compensatoire’a dair bir değerlendirme yapmayan İstinaf Mahkemesi

³ Bu nedenle giderim, sadece olağanüstü nedenlerin varlığı halinde yeniden gözden geçirilebilir.

⁴ Aşağıdaki kriterlerin değerlendirilmesinde hâkime geniş bir takdir yetkisi verilmiştir:

- Evliliğin süresi (*la durée du mariage*)
- eşlerin yaşı ve sağlık durumları (*l'âge et l'état de santé des époux*)
- mesleki nitelikleri ve konumları (*leur qualification et leur situation professionnelles*)
- evlilik süresince eşlerden birinin yaptığı mesleki tercihlerin çocukların yetiştirilmesi ve buna ayrılması gereken zaman üzerindeki sonuçları veya kendi kariyerleri pahasına eşinin kariyerini ilerletme çabaları (*les conséquences des choix professionnels faits par l'un des époux pendant la vie commune pour l'éducation des enfants et du temps qu'il faudra encore y consacrer ou pour favoriser la carrière de son conjoint au détriment de la sienne*)
- evlilik birliğinin sona ermesinden sonra eşlerin tahmini veya öngörülebilir sermaye ve gelir varlıkları (*le patrimoine estimé ou prévisible des époux, tant en capital qu'en revenu, après la liquidation du régime matrimonial*)
- mevcut ve öngörülebilir hakları (*leurs droits existants et prévisibles*)
- mevcut ve öngörülebilir haklara dair koşulların tazminata hak kazanan eşin emeklilik haklarında yol açmış olabileceği azalmayı mümkün olduğunca değerlendirdikten sonra ilgili emeklilik durumları (*leur situation respective en matière de pensions de retraite en ayant estimé, autant qu'il est possible, la diminution des droits à retraite qui aura pu être causée, pour l'époux créancier de la prestation compensatoire, par les circonstances visées au sixième alinéa*).

⁵ Cass. Civ. 1 10 décembre 2025 n° A 23-22.356.

⁶ İngiliz hukuku evlilikte mal rejimi gibi bir nosyonu haiz değildir. Buna karşın 1973 tarihli *Matrimonial Causes Act*'in 23.-25. maddelerinde boşanma durumunda eşlerin birbirlerine karşı “mâli hak talebi”nde bulunabilecekleri düzenlenmiştir.

(Cour d'Appel) kararı sadece bu açıdan bozulmuştur. Böylece Fransız Yargıtayı yerleşmiş içtihadını tekrar ederek yabancı mahkemeler tarafından verilen boşanma kararlarının tenfizine dair taleplerde hâkimin prestation compensatoire açısından münhasıran bir değerlendirme yapmasını şart koşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Prestation compensatoire, Fransız Medenî Kanunu, Cour de Cassation, Boşanma, Tenfiz

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE ARTIK DEĞERİN HESABINDA EKLENECEK DEĞERLER VE MUVAZAALI İŞLEMLER

Prof. Dr. Murat Doğan *

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin birbirinden katılma alacağı talep edebilmesi için mal rejiminin sona ermesinden sonra gerçekleştirilecek tasfiyede yapılacak hesaplanmada kendisinden talepte bulunulan eşin aktiflerinin fazla çıkmış olması gerekir. Artık değer hesabı, kural olarak, her bir eşin, mal rejimi sona erdiği anda malvarlığında bulunan malvarlığı değerleri esas alınarak yapılır. Bununla birlikte, kanun koyucu, eşlerden birinin karşılıksız tasarruflarla veya kasıtlı işlemlerle değerinin katılma alacağını azaltan işlemler yapma ihtimaline binaen bazı değerlerin malvarlığında bulunmasa bile artık değer hesabında aktiflere eklenmesini öngörmüştür. Eklenecek değer olarak adlandırılan bu tasarruflar Türk Medeni Kanunu'nun 229. maddesinde iki bent halinde düzenlenmiştir. Böylece, hükümde öngörülen işlemlerin, sanki hiç işlem yapılmamış gibi, artık değer hesabında nazara alınması sağlanmıştır.

Mal rejiminin sona ermesi anında esasen eşlerin malvarlığında olmayan, daha önce karşılıksız kazandırmalarla veya diğer eşin katılma alacağını azaltma kastıyla yapılan devirlerle elden çıkartılmış bulunan, ama sanki hiç devredilmemişçesine farazi şekilde aktiflere (edinilmiş mallara) eklenen değerlere “eklenecek değerler” denir.

Eklenecek değerlere ilişkin olan Türk Medeni Kanunu'nun 229. maddesindeki düzenleme emredici niteliktedir; aksi kararlaştırılmaz. Eklenecek değerler, “olağan hediyeler dışında kalan karşılıksız kazandırmalar” ile “diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastı ile yapılan devirler”den oluşmaktadır. Bu hükmün emredici olması dolayısıyla bunlar dışında bir malvarlığının eklenecek değer olarak kabulü mümkün değildir.

Yargıtay'ın, eşlerden birine ait bir miktar paranın başkasına devredildiğine dair somut bilgi olmasa bile evlilik birliği içinde harcandığı paranın sahibi eş tarafından iddia edilmediği ve tarafların sosyal ekonomik durumuna göre bu miktarda paranın hayatın olağan akışı içinde harcanması mümkün bulunmadığı durumlarda, bunu da diğer eşin katılma alacağını azaltma

* Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, murat.dogan@erciyes.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5428-5254

kastıyla yapılmış devirler kapsamına dahil etmesi, ortada gerçek anlamda bir devir olmadığı için isabetli değildir.

Eşlerden birinin mal rejimi süresince yaptığı muvazaalı işlemlerle gerçekleştirdiği devirlerin Türk Medeni Kanunu'nun 229. maddesinin 2. bendinde düzenlenmiş bulunan diğer eşin katılma alacağını azaltma kastıyla yaptığı devirlerden sayılıp sayılmayacağı ise tartışmalıdır. Yargıtay muvazaalı işlemlerle yapılan devirleri de eklenecek değerlerden kabul etmektedir. TMK m. 229/1 b. 2 hükmünde belirtilen eşin diğer eşin katılma payını azaltma kastıyla yaptığı devirler ile eşin diğer eşten mal kaçırmak için yaptığı muvazaalı devirlere ilişkin ileri süreceği talepler birbirinden farklı olduğu için bu kararların isabetli olmadığı değerlendirilmektedir.

Mal rejiminin tasfiyesinde, malvarlığında mevcut olan malların tasfiye tarihindeki değeri esas alınır. Eklenecek değerlerin ise devredildiği tarihteki değerinin esas alınması hükmüne bağlanmıştır. Bu hükmün açık lafzına rağmen Yargıtay eklenecek değerlerin de tasfiye tarihindeki değerinin esas alınmasını kabul etmektedir. TMK m.235/2 hükmünde gerçek olmayan kanun boşluğu bulunmakta olup açık kanun hükmü karşısında devir tarihinin esas alınması kanuni zorunluluktur.

Eklenecek değer üçüncü kişiye devrine ilişkin işlem geçersiz hale gelmez. Eklenecek değer, artık değer hesabında dikkate alınarak aktiflere yazılır. Türk Medeni Kanunu'nun 229. maddesindeki hüküm 241. maddedeki hükümlerle tamamlanmış, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmalar, borçlu eşten tahsil edilemezse bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak istenebilir.

Anahtar Kelimeler: Artık Değer, Eklenecek Değer, Muvazaalı İşlem

AİLE MALLARI ORTAKLIĞI

Prof. Dr. Oğuz Sadık Aydos*

Ülkemiz, 2024 yılında soya ithalatı için 1.713.348.000,00 USD; pamuk ithalatı için 1.010.474.000,00 USD; dane mısır ithalatı için 756.060.000,00 USD; buğday ithalatı için 748.852.000,00 USD olmak üzere dört ayrı ürün için toplamda 4.228.734.000,00 USD¹ ödemek zorunda kalmıştır². Bu dört ürünün ortak özelliği ülkemizde yetişiyor olmalarıdır. Kahve, kakao gibi ülkemizde üretilme imkânı olmayan bitkilerin ithalatı için yapılan ödemeler kaçınılmazdır. Oysa soya, pamuk, dane mısır, buğday vb. üretim imkânı olduğu hâlde ihtiyaca yetmeyen/yetemeyen ürünler için yüksek meblağda ödemeler yapıyor olmamız tedbir alınması gereken bir husustur. 783.562 km² yüzölçümüne sahip ülkemizin yaklaşık 1/3'i (240.000 km²) ekilebilir tarım arazisi niteliğini haiz iken bu şekilde cari açık vermemiz makul değildir. Bu başarısızlığı etkileyen ve tetikleyen çok sayıda etken arasından, tarımsal arazilerin bölünmelerinin önlenmesi ve arazinin ehil kişi/kişiler tarafından kullanılması amacıyla aile malları ortaklığı önemlidir.

Tarımsal arazilerden yeterli verimin alınamamasında en önemli nedenlerden birisi bunların miras yoluyla bölünmeleridir. Oysa mirasçılar, terekede bulunan tarımsal araziye aile malları ortaklığına geçirebilirler (TTAKK³ m. 8/C⁴) ve böylelikle de tarımsal araziler en uygun şekilde kullanılmış olur. Aile malları ortaklığı, kendilerine geçen mirasın tamamı ya da bir bölümü veya başka malların getirilmesi suretiyle hısımlar arasında kurulan ortaklığa denir (TMK⁵ m. 373). Ortaklığın kurulabilmesi için resmî şekilde yapılan sözleşmeye tüm ortakların imzaları ile onay vermeleri gerekir (TMK m. 374). Belirli veya belirsiz süre için kurulan aile malları ortaklığında, ortaklardan her biri eşit hakka sahiptir ve aralarından birini yönetici olarak seçmedikleri sürece tüm ortaklar elbirliği ile yönetim hakkını haizdir (TMK m. 375 ilâ 378).

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi, oguz.aydos@hbv.edu.tr, ORCID: 0009-0007-0534-7037

¹ 2024 yılında her dört ürün için Ülkemize ihracat girdisi de vardır. Burada verilen meblağlar, ihracat rakamları çıkarıldıktan sonra elde edilmiştir. Örneğin, ithal ettiğimiz soya için ödediğimiz rakam 1.746.557.000,00 USD, ihraç ettiğimiz soyadan nedeniyle elde edilen döviz miktarı ise 33.209.000,00 USD'dir. 1.746.557.000,00 USD - 33.209.000,00 USD = 1.713.348.000,00 USD.

² Ayrıntılı bilgi ve diğer ürünler için bkz. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Tarla-Ve-Bahce-Bitkileri/Urunler-Ve-Uretim>, E.T. 25/2/2026.

³ RG, 19/7/2005, S. 25880.

⁴ 6537 sayılı Kanun ile 30/4/2014'te eklendi.

⁵ RG, 8/12/2001, S. 24607.

MİRAS ORTAKLIĞINDA MİRASÇININ PARA ALACAĞINI TEK BAŞINA TALEP EDİP EDEMEYECEĞİ SORUNU

Prof. Dr. Abdulkerim Yıldırım*

Mirasbırakanın, geride tek bir mirasçı bıraktığı hallerde mirasın paylaşılması da dahil olmak üzere birçok meselede sorun yaşanmaz. Geride birden çok mirasçının kaldığı durumda, mirasçılar arasında tüzel kişilikten yoksun “miras ortaklığı” meydana gelir (TMK m. 640/I). Buna göre terekeye dahil tüm mal ve haklar üzerinde mirasçılar elbirliği ile hak sahibi olur. Mirasçılar aralarında ayrıca bir sözleşme ile kararlaştırmadıkları, ortaklığı paylaşırma veya başka bir yolla sona erdirmedikleri sürece birlikte hareket etmek zorundadırlar. Buna göre mirasçılar sözleşmeden ve kanundan kaynaklanan istisnalar hariç olmak üzere terekedeki hakları ve malları birlikte yönetip, elbirliği ile birlikte talep edebilirler (TMK m. 640/II). Bu birliktelik açık kanuni düzenleme sebebiyle oybirliği halinde gerçekleşir (TMK m. 702/II). Zorunlu hallerde her bir mirasçının tek başına hareket edebilmesi (TMK m. 640/IV, TMK m. 702/IV), terekeye bir temsilci atanması (TMK m. 640/III) gibi ihtimaller hariç olmak üzere mirasçıların ortaklık dışındaki üçüncü kişilerden terekeyle birlikte intikal eden bir alacağı tek başına talep etmesi mümkün değildir. Bu noktada edimin konusunun para gibi bölünebilir veya ferden tayin edilmiş misli olmayan bir eşya şeklinde bölünemez bir menfaatten oluşması da fark teşkil etmemektedir. Nitekim bu durum, yargı kararlarında da vurgulanmaktadır (Mirasçıların bölünmez bir edim olan tahliyeyi veya bölünebilir nitelikteki bir edim olan kira alacağını tek başına talep edemeyeceğini yönünde, Yargıtay 6. HD., E. 2012/18390, K. 2013/1438, T. 31.1.2013). Ancak bazı yargı kararlarında ise edimin konusunun para gibi bölünebilir olması halinde mirasçıların birlikte hareket etme yükümlülüğü olmadığı, bahsi geçen yükümlülüğün yalnızca bölünemeyen nitelikteki aynı haklara yönelik olduğunun kabul edildiği görülmektedir (“Terekeye göre üçüncü kişi konumunda olanlara karşı elbirliği ortakların birlikte hareket etmesi zorunlu ise de, bu zorunluluğun terekeyle ilgili bölünemeyen nitelikteki aynı haklara yönelik olacağı, bölünebilir nitelikteki para alacağı vs. haklara ilişkin taleplerde ise bu zorunluluğun uygulanmasının gerekmediği” yönünde, Yargıtay 7. HD., E. 2024/1033, K. 2025/175, T. 9.1.2025).

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi, abdulkerim.yildirim@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3913-245X

Birden çok mirasçının terekeyi taksim etmesi her zaman kolay değildir. Terekenin paylaşılmasının gerek tarafların anlaşamaması gerekse açılan bir dava sebebiyle uzaması mümkündür. Terekenin paylaşılmasına kadar geçen süre zarfında mirasçılarının en azından likit değerler için paylaşma sonucunda kendilerine isabet edecek pay oranında bir talepte bulunabilmesi akla makul gelmektedir. Bu durum özellikle bir mirasçının, mirasbırakanın banka mevduat hesaplarından hakkına düşen miktarı talep etmesi halinde karşımıza çıkar. Mirasçı elinde kendisine isabet eden paylaşım sonrasında dair payı gösteren mirasçılık belgesi ile talepte bulunduğu, bankanın ödeme yükümlülüğü olup olmadığı yargı kararları nezdinde belirsizdir. Yargı kararlarının uygulamada birlik arz etmediği düşünüldüğünde, bu hususun hukuki öngörülebilirlik açısından çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Yargı kararlarının uyumlu, müstakar bir hale gelmesi ihtimali bir yana; likit değerler için tek başına mirasçılardan birinin talepte bulunabileceğinin yasal düzenlemeye kavuşturulmasının, Türk miras hukukunun uygulamasının pratik ihtiyaçlarına cevap vereceği açıktır. Fakat bu tür bir düzenlemenin paylaşım davasına etki edebileceği ve yeni tartışma ve sorunlara da yol açabileceği gözden kaçırılmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Miras Ortaklığı, Elbirliği Mülkiyeti, Para Alacağı

TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN KABULÜNÜN 100. YILINDA KADIN HAKLARININ GELİŞİMİ

Doç. Dr. Seda Gayretli Aydın*

17 Şubat 1926 tarihinde kabul edilen 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi, kadın hakları açısından Türk hukuk tarihinin en köklü dönüşümüdür. Türk Kanunu Medenisi sadece kadınlara değil erkeklere de kanun önünde eşit birey olma hakkını tanımıştır. Bu kanun ile kadınlar resmi evlilik, tek eşlilik, boşanma, erkeklerle eşit miras hakkı gibi muasır medeniyetler seviyesinde birçok hakka sahip olmuştur. Türk kadını, İsviçre'den çeviri olarak alınan Kanun'u kendine özgü değerleriyle sosyal hayatında uygulamaya başlamış büyük bir içtenlikle çok kısa sürede benimsemiştir. Bu yönüyle Türk Kanunu Medenisi toplumsal yapıyı dönüştüren bir hukuk devrimidir.

Zaman içerisinde dili sadeleştirmek istenen ve sosyal ekonomik kültürel gelişmelerin gerisinde kalan Türk Kanunu Medenisinin de değiştirilmesi için çalışmalar başlamıştır. Kadının sosyal hayatta özellikle çalışma hayatında daha fazla yer bulmasıyla kadın erkek eşitliğinin sağlanması konusunda kanun yetersiz kalmaya başlamıştı. Özellikle 1985 yılında Türkiye'nin "Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme" (CEDAW)'ye taraf olmasıyla birlikte kadına karşı yapılan her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması yükümlülük haline gelmiştir. Bu çerçevede 2001 yılında kabul edilen 4721 sayılı Türk Medeni Kanun ile kadın hakları açısından en büyük ikinci köklü değişim gerçekleştirilmiştir. Türk Medeni Kanunu ile aile reisliği kaldırılarak, evlilik birliğinin birlikte yönetilmesi benimsenerek, çocuklar üstünde anne ve babaya eşit haklar tanınarak, aile içinde kadının konumu hemen hemen erkek ile eşit konuma getirilmiş; yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi benimsenerek kadınları hukuki ve ekonomik konumu güçlendirilmeye çalışılmıştır. Ancak, halen kadının soy adı, kütüğü iddet süresi gibi kadının hak mücadelesi sürmektedir. Bunun yanında dijital çağ kadın hakları açısından kendine özgü farklı tehlikeler de ortaya çıkarmıştır. Bu tebliğ ile Türk Medeni Kanunu ekseninde kadın haklarının gelişimi incelenecek, günümüzdeki ve gelecekteki kadın hakları tartışmaları ele alınacaktır.

* Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi, sedagayretli@trabzon.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8478-3310

**TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN
KABULÜNÜN YÜZÜNCÜ YILI
SEMPOZYUMU**

Anahtar Kelimeler: Türk Medeni Kanunu, TMK, Kadın Hakları

TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN 100. YILINDA NAFKA KURUMUNUN DURUMU VE GELECEĞİ

Prof. Dr. Şebnem Akipek Öcal*

1926 yılında yürürlüğe giren ve 2002 yılında köklü değişikliklerle yenilenen Türk Medeni Kanunu (TMK), aile hukuku alanında toplumsal dönüşümün hem yaratıcısı hem de yansıtıcısı olmuştur. Kanunun 100. yılında nafaka kurumu, özellikle yoksulluk nafakası bağlamında, hukuki, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla yoğun tartışmaların odağında yer almaktadır. Bu tebliğ, nafaka kurumunun tarihsel gelişimini, mevcut uygulamadaki sorun alanlarını ve geleceğe ilişkin reform önerilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Nafaka, TMK sistematığı içinde tedbir nafakası, iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası olarak üç temel kategoride düzenlenmiştir. Özellikle boşanma sonrası hükmedilen yoksulluk nafakası, süresiz olarak bağlanabilmesi nedeniyle kamuoyunda en çok tartışılan türdür. Kanun koyucu, boşanma sonucu yoksulluğa düşecek eşin korunmasını sosyal devlet ilkesiyle uyumlu biçimde güvence altına almayı hedeflemiştir. Bu yönüyle nafaka kurumu, anayasal düzeyde sosyal adalet ve eşitlik ilkeleriyle de ilişkilidir.

Bununla birlikte uygulamada çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Öncelikle, “yoksulluk” kavramının içeriğinin yargısal içtihatlarla şekillenmesi, öngörülebilirlik açısından bazı tereddütlere yol açmaktadır. Gelir düzeyi, çalışma kapasitesi ve tarafların kusur oranı gibi ölçütler her somut olayda farklı değerlendirilmekte; bu durum kararlar arasında yeknesaklığın sağlanmasını güçleştirmektedir. Ayrıca nafakanın süresiz olması, ya da en azından yargı kararlarında bu yönde bir kalıba sokulmuş olması, özellikle kısa süreli evliliklerde, kanımca yerindeliği sorgulanabilecek hakkaniyet tartışmalarını gündeme getirmektedir. Öte yandan nafaka alacaklılarının önemli bir kısmının kadınlardan oluştuğu dikkate alındığında, mesele yalnızca bireysel bir borç ilişkisi değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında yapısal bir sorundur.

Ekonomik koşulların değişkenliği de nafaka kurumunun etkinliğini etkilemektedir. Yüksek enflasyon dönemlerinde hükmedilen nafaka miktarlarının kısa sürede yetersiz hale

* TED Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, sebnem.akipekocal@tedu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4216-405X

gelmesi, sürekli uyarılama davalarını beraberinde getirmekte; bu da yargı sisteminde ek iş yükü oluşturmaktadır. İcra aşamasında yaşanan tahsil sorunları ise nafakanın kâğıt üzerinde sadece bir karar olarak kalması riskini doğurmaktadır.

Geleceğe yönelik reform tartışmalarında birkaç temel husus öne çıkmaktadır. İlk olarak, süresiz nafaka yerine belirli ölçütlere bağlı süreli nafaka modeli önerilmektedir. Ancak bu yaklaşımın, özellikle uzun süreli evliliklerde ve çalışma hayatından uzak kalmış eşler bakımından mağduriyet yaratmaması için esnek ve hâkime takdir yetkisi tanıyan bir çerçevede kurgulanması gerekir. İkinci olarak, nafaka yükümlülüğünün yalnızca bireyler arasında değil, sosyal politika araçlarıyla desteklenmesi gündeme gelmektedir. Devlet destekli nafaka fonu gibi modeller, hem tahsil sorunlarını azaltabilir hem de taraflar arasındaki çatışmayı sınırlayabilir. Üçüncü olarak, arabuluculuk ve aile danışmanlığı mekanizmalarının güçlendirilmesi, nafaka uyuşmazlıklarının daha uzlaşmacı yollarla çözülmesine katkı sağlayabilir. Tüm bu çözüm önerilerinin yeterince tartışılması ve hem mevcut hem olası mağduriyetleri asgariye indirecek gerçekçi bir çözüm bulunması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Türk Medeni Kanunu'nun 100. yılında nafaka kurumu, sosyal devlet ilkesinin somut bir görünümü olarak önemini korumaktadır. Ancak değişen toplumsal yapı, kadınların işgücüne katılım oranı, ekonomik dalgalanmalar ve adalet algısındaki dönüşüm dikkate alındığında, nafaka rejiminin hem hakkaniyet hem de sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda yeniden değerlendirilmesi kaçınılmaz görünmektedir. Bu bağlamda yapılacak reformların, taraflar arasında denge kuran, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten ve yargısal öngörülebilirliği artıran bir bakışla ele alınması büyük önem taşımaktadır. Bu tebliğde amaçlanan da mevcut durumu belirledikten sonra somut bir çözüm önerisi getirebilmektir.

Anahtar Kelimeler: Nafaka, Yoksulluk Nafakası, Nafakanın Süresi

DİJİTAL GELİŞMELER IŞIĞINDA KİŞİLİĞİN KORUNMASININ ESNEYEN ZAMANSAL SINIRLARI

Prof. Dr. Emel Badur*

Gün geçtikçe gelişen teknoloji sayesinde bilginin saklanması, aktarılması ve paylaşılması yeniden şekillenmiş ve dijital ortam neredeyse her türlü faaliyette hayatın merkezine konumlanmıştır. İnsanlar sadece iş veya eğitim hayatının gerekliliklerini yerine getirmek, ticari faaliyetlerini sürdürmek, sağlık başta olmak üzere kamu hizmetlerinden faydalanmak veya tüketici gereksinimlerini karşılamak için değil; sosyalleşmek, duygusal veya fikri paylaşımında bulunmak ve arkadaşlık etmek için de dijital ortamı tercih etmeye başlamışlardır. Yaşanan bu gelişmeler kişiliğin korunması gereksinimi artarken, bu korumanın zamansal sınırlarının da yeniden düşünülmesi ve/veya belirlenmesi kısa vadede kaçınılmaz olacaktır.

Kişilik insanı insan kılan, onu diğerlerinden ayıran; bu nedenle de insana ayrılmaz ve vazgeçilmez bir şekilde bağlanan değerler bütünüdür. Bu nedenle kişiliğin, kişiye dair hukuken korunan tüm değerleri barındıran bir kavram olarak tanımlanması mümkündür. Kişilik kavramı, kişiye bağlı ve hukuk düzeninin korumaya değer bulduğu maddi bedensel değerler ile manevi değerlerin tümünü ifade eder. Kişinin hayatı, ruhsal, bedensel ve cinsel bütünlüğü, sağlığı, ismi, resmi, sesi, şeref ve haysiyeti, hareket serbestisi, ekonomik özgürlüğü ve özel hayatı gibi değerler kişilik kapsamındadır.

Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 28/1. maddesi gereğince gerçek kişilerin kişiliği, sağ ve tam olarak doğmakla başlar ve kişinin ölümüyle sona erer. Açıklanan düzenlemeler ışığında, kişiliğin korunmasına ilişkin zamansal sınırın da -kural olarak- doğumla ölüm arasında kapsadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bununla birlikte bu çıkarımın istisnasız uygulanması, kişilerin doğum öncesinde kazandıkları bazı özelliklerin (genetik veriler gibi) sağ ve tam doğum öncesinde kişiliğe ilişkin korumadan yararlanmasını engelleyecektir.

Kişiliğin başlangıcı öncesinde ceninle ilgili (ona ait) bazı verilerin elde edilmesi mümkündür. Bu veriler ana karnındaki ceninin ultrason görüntüleri olabileceği gibi; henüz ana karnında bile olmayan in vitro (tüpteki) embriyolara uygulanan testler sonucu elde edilen

* Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, badur@cankaya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5133-8541

Belirtilen nedenle, tebliğde, öncelikle çocuğun soyadına ilişkin nasıl bir düzenleme yapıldığı hususu yine karşılaştırmalı hukuk çerçevesinden incelenmeye çalışılacak ve özellikle çocuğun soyadı bakımından bir düzenlemeye ihtiyaç olup olmadığı ve ihtiyaç varsa, bu düzenlemenin hangi esasların dikkate alınarak yapılmasının uygun olabileceği hususu değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çocuğun Soyadı, Kadının Soyadı, Soyadı

TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN KABULÜNÜN 100. YILINDA SOSYAL MEDYA VE KİŞİLİK HAKLARI

Doç. Dr. Selin Sert Sütçü*

1926 yılında kabul edilen Türk Medeni Kanunu, bireyin kişiliğini merkeze alan yapısıyla modern Türk hukuk sisteminin temel taşlarından birini oluşturmuştur. Kanun, kişilik haklarının korunmasını sistematik bir çerçeveye oturtarak bireyin şeref ve itibarını, özel hayatını, adını, resmini ve kişisel değerlerini hukuki güvence altına almıştır. Kanunun kabulünün 100. yılında, dijitalleşmenin hız kazandığı ve sosyal medya kullanımının gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline geldiği günümüzde, kişilik haklarının korunması yeni ve çok boyutlu bir tartışma alanı doğurmuştur.

Sosyal medya platformları bireylere düşünce ve ifade özgürlüğünü geniş bir kitleye ulaştırma imkânı sunarken; aynı zamanda hak ihlallerinin hızlı, yaygın ve kalıcı biçimde gerçekleşmesine zemin hazırlamaktadır. Özellikle hakaret, iftira, kişisel verilerin izinsiz paylaşımı, özel hayatın gizliliğinin ihlali, nefret söylemi ve dijital linç gibi olgular, kişilik haklarının korunmasında klasik hukuk mekanizmalarının yeterliliğini sorgulamaktadır. Paylaşımların saniyeler içinde binlerce kişiye ulaşabilmesi, içeriklerin arşivlenebilir ve yeniden dolaşıma sokulabilir olması, ihlalin etkisini ağırlaştırmakta ve telafisini güçleştirmektedir. Bu durum, kişilik haklarının korunmasında önleyici ve hızlı müdahale imkânı sağlayan hukuki araçların önemini artırmaktadır.

Türk Medeni Kanunu'nun kişilik haklarına ilişkin hükümleri, sosyal medya kaynaklı ihlaller bakımından da doğrudan uygulama alanı bulmaktadır. Hukuka aykırı saldırının önlenmesi, durdurulması ve sonuçlarının ortadan kaldırılması talepleri dijital ortamda gerçekleşen ihlaller için de geçerlidir. Bununla birlikte, anonim hesaplar aracılığıyla işlenen fiiller, içerik sağlayıcı ve yer sağlayıcıların sorumluluğu, sınır ötesi veri akışı ve uluslararası yetki sorunları gibi hususlar uygulamada yeni hukuki tartışmaları beraberinde getirmektedir. Ayrıca ifade özgürlüğü ile kişilik haklarının korunması arasındaki hassas dengenin somut olay bazında titizlikle kurulması gerekmektedir.

* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, selin81hukuk@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7483-6394

Bu bildiri, Türk Medeni Kanunu'nun kişilik haklarına ilişkin düzenlemelerini sosyal medya bağlamında normatif ve uygulamaya dönük bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Yargı kararları ve güncel gelişmeler ışığında mevcut koruma mekanizmalarının etkinliği değerlendirilecek; ölçülülük ilkesi çerçevesinde ifade özgürlüğü ile kişilik hakları arasındaki dengenin nasıl kurulması gerektiği tartışılacaktır. Sonuç olarak, dijital çağın dinamiklerine uyum sağlayan, hızlı ve etkili başvuru yollarını güçlendiren ve bireyin kişiliğini merkeze alan bir hukuki yaklaşımın gerekliliği ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Kişilik Hakları, Kişilik Haklarının Değişimi ve Gelişimi

TÜRK MEDENÎ HUKUKU BAKIMINDAN MİRAS ORTAKLIĞINA YAPILAN BİLDİRİMLERİN GEÇERLİLİĞİ

Doç. Dr. Mehmet Altunkaya*

Türk Medeni Kanunu, birden fazla mirasçının bulunduğu hâllerde terekenin paylaşmaya kadar mirasçıların elbirliği hâlinde mülkiyetinde olduğunu kabul etmektedir. Bu yapı, miras ortaklığını kanundan doğan, geçici ve tüzel kişiliği bulunmayan özel bir elbirliği topluluğu hâline getirmektedir. Mirasçıların tereke üzerindeki hakları bölünemez nitelikte olup, yönetim ve tasarruf işlemlerinde kural olarak birlikte hareket etmeleri gerekmektedir. Ancak bu sistem içerisinde miras ortaklığına yöneltilen bildirimlerin kime karşı yapılması gerektiği hususu kanunda açık biçimde düzenlenmemiştir. Özellikle fesih, ihtar ve temerrüt gibi hukuki sonuç doğuran beyanların geçerliliği bakımından bildirimün tüm mirasçılara mı yoksa yalnızca bir mirasçıya mı yöneltilmesinin yeterli olduğu öğretide ve uygulamada tartışmalıdır.

Çalışmada öncelikle miras ortaklığının hukuki niteliği, elbirliği mülkiyeti rejimi ve birlikte yönetim ilkesi çerçevesinde ortaya konulmaktadır. Ardından, miras ortaklığına yöneltilen bildirimlerin tüm mirasçılara yapılması gerektiğini savunan görüş ile tek bir mirasçının pasif temsil yetkisine dayanarak yapılan bildirimün yeterli olduğunu kabul eden yaklaşım karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Özellikle kira hukukuna dayalı gerekçelendirmelerin genel miras hukuku alanına teşmil edilip edilemeyeceği eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Çalışmanın temeli, miras ortaklığının tüzel kişiliği bulunmamakla birlikte, temsil hukuku ilkelerinin tamamlayıcı olarak uygulanabileceği yönündedir. Genel temsil hukuku uyarınca, birlikte temsil yetkisine sahip kişi topluluklarına yöneltilen beyanların, temsil yetkisini haiz kişilerden birine ulaşmasının dış ilişki bakımından yeterli olduğu kabul edilmektedir. Bu ilkenin miras ortaklığı bakımından da geçerli olması gerektiği savunulmaktadır. Buna göre, miras ortaklığını oluşturan mirasçılardan birine yöneltilen bildirim, kural olarak miras ortaklığına yapılmış sayılmalı; bildirim alan mirasçı ise iç ilişkide diğer mirasçıları bilgilendirme yükümlülüğü altında bulunmalıdır.

* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, altunkaya@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0709-9034

Bu yaklaşım, hem elbirliği mülkiyetinin yapısına hem de üçüncü kişilerin hukuki güvenliğine daha uygun bir çözüm sunmaktadır. Aksi yöndeki katı yorum, miras ortaklığının dış ilişkilerde işlevsizleşmesine ve üçüncü kişiler bakımından aşırı araştırma yükü doğmasına sebep olacaktır. Sonuç olarak çalışma, temsil hukuku temelli yorumun, miras ortaklığına yöneltilen bildirimlerin geçerliliği sorununa daha dengeli, sistematik ve uygulamaya elverişli bir çözüm sunduğu kanaatine ulaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Miras Ortaklığı, Elbirliği Mülkiyeti, Pasif Temsil

TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN 100. YILINDA VELAYET KURUMUNUN DÖNÜŞÜMÜ: ATAERKİL YAPIDAN ÇOCUK MERKEZLİ YAKLAŞIMA

Doç. Dr. Ayşe Arat*

Türk Medeni Kanunu, cumhuriyetimizin önemli kazanımlarından biridir. Medeni Kanunumuzda yer alan velayete ilişkin hükümler ve bu hükümlerin yorumu, yüz yıllık gelişim süreci içinde normatif ve kavramsal bir dönüşüm geçirmiştir. Bu çerçevede, velayet kurumunun 1926'dan günümüze daha otoriter ve ataerkil bir yapıdan, eşitlikçi ve çocuk merkezli bir yaklaşıma evrildiği görülmektedir. Bu dönüşüm; toplumdaki sosyolojik gelişmeler, kanun değişiklikleri, uluslararası anlaşmaların etkisi ve yargısal içtihatların katkısıyla gerçekleşmiştir.

1926 tarihli Türk Medeni Kanunu, büyük ölçüde İsviçre Medeni Kanunu'ndan iktibas edilmiş ve aile reisliği sistemini benimsemiştir. Bu dönemde evlilik birliğinin reisi koca olarak kabul edilmiş, velayet fiilen baba üstünlüğüne dayalı bir yapı içinde düzenlenmiştir. Velayet, çocuğun bağımsız hak öznesi olarak konumlandırılmasından ziyade ebeveyn otoritesinin bir uzantısı niteliğinde görülmüştür. “Çocuğun üstün yararı” ilkesi açık ve sistematik bir normatif temel olarak düzenlenmemiştir. Dolayısıyla bu dönemde velayet anlayışı, modernleşmeci olmakla birlikte hiyerarşik ve ebeveyn merkezli bir karakter taşımaktadır.

1980'li yıllardan itibaren uluslararası anlaşmalar yoluyla ortaya çıkan gelişmeler, aile hukukunu da etkilemiştir. Özellikle Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile çocuğun üstün yararı ilkesi uluslararası düzeyde temel bir norm olarak kabul edilmiştir. Bu sözleşme, çocuğun bağımsız bir hak öznesi olduğunu açıkça ortaya koymuş; devletlere ve yargı organlarına çocuğun üstün yararını gözetme yükümlülüğü yüklemiştir. Böylece velayet kurumu, yalnızca ebeveynler arası bir özel hukuk ilişkisi olmaktan çıkarak kamusal boyutu bulunan bir koruma ve sorumluluk kurumuna dönüşmüştür.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile velayet alanında önemli bir değişim yaşanmıştır. Aile reisliği kaldırılmış, eşlerin evlilik birliğini birlikte yönetmesi ilkesi benimsenmiştir. Velayet, evlilik süresince anne ve baba tarafından birlikte kullanılacak bir hak ve yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Boşanma hâlinde ise temel ölçüt çocuğun üstün yararı olarak belirlenmiş, mümkün olduğu ölçüde çocuğun görüşünün alınmasına önem atfedilmiştir.

* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, aysearat@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8261-4302

Böylece velayet, ebeveynin üstünlüğünü ifade eden bir yetki alanı olmaktan çıkarak çocuğa karşı yerine getirilmesi gereken bir sorumluluklar bütünü hâline gelmiştir. Aynı şekilde Yargısal içtihatlar da bu dönüşümü pekiştirmiştir. Özellikle Yargıtay'ın 2017 sonrası kararlarında, tarafların anlaşması ve çocuğun üstün yararının bulunması hâlinde ortak velayetin mümkün olduğu kabul edilmiştir. Bu gelişme, velayet kurumunun geleneksel anlayışını değiştirmekte, katı ve özellikle boşanma halinde tek ebeveynli bir modele bağlı kalınmasının şart olmadığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Türk Medeni Hukuku'nun yüz yıllık gelişimi içinde velayet kurumu; ataerkil, hiyerarşik ve ebeveyn merkezli bir modelden, eşitlikçi, hak temelli ve çocuk merkezli bir modele evrilmiştir. Bu dönüşüm, toplumsal değişimler, uluslararası anlaşmaların etkisi ve yargı kararlarıyla gerçekleşmiştir ve modern çağın getirdiği, medeni hukuk alanındaki yapısal değişikliklerin somut göstergelerinden biri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Velayet, Türk Medeni Kanunu, Çocuğun Üstün Yararı, Ortak Velayet, Eşitlik İlkesi

bizzat almasını esas alan 'destekli karar verme' modeline yerini bırakması gerektiğine ilişkin güçlü bir eğilim dikkat çekmektedir. Bu durum Türkiye'nin mevcut vesayet rejimiyle CRPD yükümlülükleri arasındaki uyumsuzluğu tartışmaya açmaktadır.

İsviçre Medenî Kanunu'nun (ZGB) 2013 reformunda benimsenen kademeli kayyımlik modeli, kısıtlamayı (kapsamlı kayyımlığı) en son çare olarak konumlandırılan esnek bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Almanya'da ise 1992'de yasal danışmanlık (rechtliche Betreuung) sistemine geçilmiş olmasına rağmen, Danışmanlık Mahkemelerinin (Betreuungsgericht) uygulamada aşırı korumacı reflexlerden tam olarak kopamaması ve vakaların giderek artması, 2023 yılında hayata geçirilen köklü reformu zorunlu kılmıştır. Bu reform, CRPD standartlarıyla uyum sağlayarak 'gereklilik' (Erforderlichkeit) ilkesini yargı pratiğinde bağlayıcı bir ölçüt olarak belirlemiştir. Her iki deneyim de ortaya koymaktadır ki kalıcı bir dönüşüm için yasal düzenleme tek başına yeterli değildir; asıl belirleyici olan, yargının himayeci reflexlerden uzaklaşmasıdır. Bu tespit, Türk yargı pratiğinin mevcut durumu bakımından ayrıca düşündürücüdür.

Sonuç olarak bildiride, mevcut vesayet hükümlerinin geleneksel 'temsil ve yerine karar verme' odaklı karakteri ile bireyin karar süreçlerine katılımını esas alan 'destek' odaklı modeller arasındaki farklar; mehzaz İsviçre Medenî Kanunu'ndaki (ZGB) 2013 reformu ile Almanya (2023 reformu) örnekleri başta olmak üzere karşılaştırmalı hukuk verileri ışığında ortaya konulacaktır. Bu çerçevede, söz konusu deneyimlerin Türk hukuku için ne ölçüde bir tartışma zemini oluşturabileceği analitik bir perspektiften değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Vesayet, Temsil, Destek

çözümlendiğinde ya yeni bir anlam ya da yeni bir hüküm ortaya çıkar. Bu perspektif, Medeni Kanun'un donuk bir metin değil, yaşayan ve gelişen bir normatif sistem olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Medeni Kanun'un 100. yılında reform tartışması, köklü bir kopuştan ziyade, tarihsel süreklilik içinde yenilenmeyi ifade etmelidir. Mantık ile deneyimi, sistematik tutarlılık ile toplumsal gerçekliği ve normatif düzen ile adalet değerini birlikte düşünen bir yaklaşım, geleceğin medeni hukukunu şekillendirecektir. Bu çerçevede bildiride, Medeni Kanun'un bilimsel niteliği, tarihsel evrimi ve toplumsal işlevi analiz edilerek; sistemin temel ön varsayımları eleştirel biçimde değerlendirilecek ve XXI. yüzyılın ihtiyaçlarına cevap verebilecek reform perspektifleri ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Medeni Kanun, Tarihsel Süreç, Reform

VASIYETİ YERİNE GETİRME GÖREVLİSİNİN ÜCRET HAKKI

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kalender*

Medeni hukukta kişilik ölümle sona erer. Kişiliğin sona ermesi, ölenin bazı haklarının akıbetinin ne olacağı sorununu ortaya çıkarır. Şahıs varlığı üzerindeki değerleri ifade etmek için kullanılan kişilik hakkı ölümle birlikte sona ermesine rağmen; malvarlığı değerleri üzerindeki hakların çoğu ölümle birlikte sona ermez. Sona ermeyen bu malvarlığı değerleri üzerindeki haklar içerisinde intikale elverişli olan malvarlığı değerleri, mirasçılara geçer. Miras bırakanın ölümüyle sona ermeyip, mirasçılara intikal edebilen özel hukuk ilişkilerinin tümüne tereke denir. Miras bırakan sağlığında ölüme bağlı tasarruf yapmak suretiyle, ölümden sonra da etki yapacak hukuki işlemler yapma hakkına sahiptir. Mirasbırakan tarafından ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapılabilecek işlemlerden biri, vasiyeti yerine getirme görevlisi atamadır.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi (vasiyeti tenfiz memuru; Willensvollstrecker), miras bırakan, tarafından atanır. Miras bırakan son arzularını, kanuna ve ölüme bağlı tasarrufta yer alan iradesine uygun bir şekilde mirasın paylaşılmasını sağlamak üzere, güvendiği bir veya birden fazla kişiyi vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilir (TMK m. 550/1; ZGB Art. 517/1). Vasiyeti yerine getirme görevlisi ataması, niteliği itibarıyla maddi anlamda ölüme bağlı bir tasarruftur. Atamanın temel amacı ise terekeye ilişkin gerekli önlemlerin hızlı ve güvenilir bir şekilde alınması, miras bırakanın iradesinin yerine getirilmesi, paylaşmaya kadar tereke üzerinde gerekli işlerin yürütülmesi ve nihayet miras paylaşma kurallarının yerine getirilmesidir. Bütün bu işlemleri yerine getirmekle yükümlü tutulan vasiyeti yerine getirme görevlisi, ücret isteme hakkına sahiptir. Gerçekten de açık hükme göre, vasiyeti yerine getirme görevlisi hizmetinin karşılığında uygun bir ücret isteyebilir (TMK m. 550/4). Bu çalışmada, vasiyeti yerine getirme görevlisinin ücret isteme hakkının nasıl talep edileceği ve ifanın ne şekilde gerçekleşeceği hususu vasiyeti yerine getirme görevlisinin hukuki niteliği bakımından doktrin ve yargı uygulaması bakımından açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi, Vasiyetname, Miras Bırakan, Ücret, Mirasçı

* Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ahmet.hukuk@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3366-2946

**FİİLÎ AYRILIK NEDENİYLE BOŞANMA (TMK M. 166/4): AYM KARARI VE 7532
SAYILI KANUN ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**

Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Tuhan Boz*

Hukuken varlığını sürdüren ancak fiilen bitmiş olan bir evliliğin taraflara ve topluma fayda sağlamayacağı hukuk sistemlerinde kabul edilen bir gerçektir. Bu bağlamda TMK m. 166/4 hükmünde reddedilen bir boşanma davasının ardından tarafların ortak hayatı yeniden kuramaması hâlinde, evliliğin artık fiilen var olmadığı karinesine dayanılarak taraflara mutlak bir boşanma hakkı tanınmıştır. Ortak hayatın ne kadar süre içerisinde yeniden kurulamaması durumunda bu karinenin doğacağı, Anayasa Mahkemesi'nin 2024 yılında vermiş olduğu iptal kararına konu olmuş ve aynı yıl iptal kararının gereğini yerine getirmek üzere bir kanun değişikliği gerçekleştirilmiştir. Ancak yapılan düzenleme ile söz konusu hükme ilişkin sorunlar ve doktrindeki eleştiriler tam olarak karşılanabilmiş değildir.

İptal kararı öncesindeki hükme göre herhangi bir boşanma sebebine dayanılarak açılmış ve reddedilmiş davanın kesinleşmesinden itibaren üç yıl geçmesi ve bu süre içinde ortak hayatın yeniden kurulamaması halinde evlilik birliği temelden sarsılmış sayılmaktaydı. Açılmış ve reddedilmiş davanın kesinleşmesi ve bunun üzerine üç yıllık sürenin geçmesi koşulları, fiilî bir evlilik birliği ortadan kalkmış olmasına rağmen tarafları kâğıt üzerindeki bir evliliğe uzun süre boyunca mahkûm etmesi nedeniyle doktrin ve uygulamada eleştirilmekteydi. Nitekim söz konusu hüküm, somut norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesi'nin önüne taşınmış ve Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı bulunarak 22 Şubat 2024 tarihinde iptal edilmiştir. İptal kararının gerekçesinde; ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde evlilik birliğini uzun bir süre boyunca sona erdiremeyen ilgililere katlanamayacakları bir külfet yüklendiği belirtilerek hükmün özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile aile kurumunu koruma amacı arasında makul bir denge sağlamadığı ve orantılılık alt ilkesi yönünden ölçülülük ilkesini ihlal ettiği ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararının ardından, 14 Kasım 2024 tarihli ve 7532 sayılı Noterlik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan değişiklikle TMK m. 166/4 hükmünde yer alan üç yıllık süre bir yıla düşürülmüştür. İkinci davanın mutlak bir

* Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, reyhantuhanboz@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6324-5860

İSLAM AİLE HUKUKU VE TÜRK MEDENÎ KANUNU'NDA FARKLILIK ARZ EDEN EVLENME ENGELLERİNDEN SÜT HISIMLIĞI MESELESİNİN REEL SOSYAL HAYATTAKİ KARŞILIĞI

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Karayaka*

İnsanlığın en eski, evrensel ve sürekli kurumlarından birisini oluşturan aile bütün toplumlarda var olan sosyal bir gerçekliktir. Bu sebeptendir ki kadim tüm dinlerde ve milletlerde toplumun temelini oluşturan aile kurumuna büyük önem atfedilmiş ve gerek kurulması gerekse devamlılığı için birtakım kurallar getirilmiştir.

Aileye şekil veren kurallar; dini, hukuki, ahlaki ve örf-adet kuralları şeklinde kendini göstermektedir. Diğer tüm alanlarda olduğu gibi bu hususta da işin zorunlu kısmını belirleyen hukuk kurallarıdır. Genel olarak farklı aile hukuk sistemlerine baktığımızda hukuki kuralların oluşmasında örf-adet kurallarının/sosyal yaşantı biçimlerinin etkili olduğunu görmekteyiz. Örf-adet kurallarının oluşmasında ise dini ve ahlaki anlayışların, değerlerin etkili olduğu bilinmektedir.

Türkler Müslüman olduktan sonra doğal olarak bütün hukuki ve sosyal yapılarını zaman içerisinde İslam dinine uygun hale getirmişlerdir. Bu bağlamda önceki Türk İslam devletlerinde olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde de aile hukukuna dair uygulamalarda İslam hukuku esas alınmıştır.

Osmanlıda Tanzimat döneminde başlayan, yabancı hukuk sistemlerinden yapılan iktibaslar Cumhuriyet döneminde hız kazanarak birçok alanda devam etmiştir. Bunlardan biri de 1926'da İsviçre Medeni Kanunu'ndan iktibas edilen -aile hukukunu da içeren- Türk Medeni Kanunu'dur. Böylece Türk toplumunun sosyal yapısından farklı bir sosyal temeli olan bir aile hukuk sistemi benimsenerek Türklerin uzun süredir kullandıkları aile hukukuna dair kurallarda köklü bir değişikliğe gidilmiştir. Her iki aile hukuk sisteminde örtüşen alanlar mevcut olmakla birlikte birçok farklılığın olduğu da aşikârdır.

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi, huseyin.karayaka@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9687-4751

Her iki hukuk sisteminde evlilik için zorunlu belli şartların olması aranmış, kişilerin kimlerle evlenip evlenemeyeceğinin sınırları belirlenmiş, belirli yakınlıktaki hısımlar ve belirli kimseler arasında evlilik yasaklanmıştır. Yasaklama sınırlarının dar veya geniş tutulması bu sistemlerin benimsediği temel inanç ve felsefe, toplumun gelenekleri, ahlâkî anlayışları ve aileye verilen önemle yakından ilgilidir. Bu noktada her iki sistemim ittifak ettikleri evlilik engelleri olduğu gibi ayrıldıkları hususlar da mevcuttur. Ayrıldıkları hususlardan biri de süt hısımlığı konusudur.

Uzun yıllar İslam hukukunu benimseyip uygulayan ve bu kapsamda süt hısımlığını bir evlilik engeli olarak gören Türk toplumu, Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden itibaren yüz yıl geçmesine rağmen hala eski kabulleri ile mi hareket etmektedirler yoksa yeni kanunun getirdiği uygulamaya göre mi hareket etmektedirler. Bu çalışmada her iki hukuk sisteminde farklılık arz eden evlilik engellerinden olan süt hısımlığının bu süreçteki sosyolojik yansımaları dikkate alınarak, yapılan değişikliğin toplumsal kabul görüp-görmediği ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslam Aile Hukuku, Türk Medeni Kanunu, Farklılık Arz Eden Evlenme Engelleri, Süt Hısımlığı

**SOYBAĞININ CEZA HUKUKU VASITASIYLA KORUNMASI: 5237 SAYILI TÜRK
CEZA KANUNU'NDA DÜZENLENEN ÇOCUĞUN SOYBAĞINI DEĞİŞTİRME
SUÇU ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Dr. Öğr. Üyesi Sercan Tokdemir*

Toplumun temeli olan aileyi korumaya yönelik tedbirler almak devletin görevidir. Devletin bu konudaki yükümlülüğünün düzenlendiği 1982 Anayasası'nın 41.maddesi gereği, kanun koyucu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) özel hükümlerini içeren ikinci kitabının “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmının sekizinci bölümünde aile düzenine karşı suçlara yer vermiştir. Mezkûr bölümde aile yapısının sağlıklı bir şekilde kurulmasını engellemeye yönelik fiilleri, aile bireylerinin birbirine kötü muamelesini, velayet ve vesayet kurumlarını cezai koruma altına alan kanun koyucu, bunlarla yetinmemiş; aile düzeninin korunması bakımından çocuğun soybağını da cezai korumadan mahrum bırakmamıştır.

Aile toplumun temeli ise soybağı da ailenin temeli olarak görülebilir. Soybağına hile karışması, toplumun temelini oluşturan aile düzenini de ihlal eder. Çocuğun anne ve babasının kim olduğunun (soybağının) doğru tespit edilmesi aile düzeni bakımından ve özellikle çocuğun haklarının korunması bakımından önem arz etmektedir. Çünkü belli bir aileye mensubiyet, kişiye hukuki statü verir ve bu statüden önemli hukuki sonuçlar ortaya çıkar. Soybağına hile karıştırılması Türk Medeni Kanunu'nda yasaklanmıştır. Çünkü soybağı, başta miras hakkı olmak üzere birçok hukuki ilişkinin de bağlam noktasını oluşturmaktadır.

Ceza hukuku bakımından da soybağı koruma altına alınmıştır. Örneğin, TCK'de muhtelif suç tiplerinde fiilin altsoy ve üstsoy arasında işlenmesi cezayı artıran nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Kanun koyucu, kişinin belli bir aileye mensubiyetini doğrudan koruma altına almak maksadıyla TCK'nin 231. maddesinde kasten veya taksirle işlenen çocuğun soybağını değiştirme ve gizleme fiillerini cezai yaptırıma bağlamıştır. Hükmün kanundaki yeri de dikkate alındığında, esasen, bu hükümlerle sadece aile ve kişiye ait menfaatler değil, toplumsal menfaatler de korunmak istenmiştir.

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi, sercantokdemir28@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9749-688X

TCK md.231'de düzenlenen soybağını değiştirme suçu, soybağının ait olduğu çocuğa karşı herkes tarafından işlenebilen bir suçtur. Suçun mağduru olarak çocuk kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin doktrinde tartışmaların olduğunu belirtmek gerekir.

Bu suçun maddi konusunu soybağı oluşturur. Ancak, soybağı bu suçta, tipikliğin normatif bir unsuru olarak düzenlenmiştir. Bu yüzden, hukuk düzeninin birliği prensibi gereği, soybağı kavramının medeni hukuka göre tespit edilmesi gerekir. Çünkü ceza hukukunda soybağına ilişkin ayrı hükümler bulunmamaktadır. Soybağı, kişinin anne ve babası ile olan bağına ifade eder. Suçun konusunu oluşturan soybağını, kan bağına dayanan soybağı olarak anlamak gerekir. Çünkü madde gerekçesinde ifade edildiği üzere doğumla meydana gelen ilişkinin madde metninde belirtilen şekillerde değiştirilmesi veya gizlenmesi cezalandırılmıştır. Dolayısıyla suçun konusu olarak soybağı kavramının dar anlamda anlaşılması gerekir. Bu durumda hukuki yollarla (tanıma evlatlık, babalığa hükümlenme) soybağının bu madde kapsamındaki durumunun belirlenmesi gerekir.

Mezkûr suçun kanuni tarifinde değiştirme ve gizleme fiilleri yaptırıma bağlanmıştır. Böylelikle hareket unsuru bakımından bu suç seçimlik hareketli bir suç tipi olarak formüle edilmiştir. Her ne kadar madde başlığında sadece değiştirme kelimesi zikredilmişse de maddenin metninde soybağını sadece değiştirme değil, gizleme fiili de cezalandırılmıştır. Esasen, madde başlığının metinle uyumlu hale getirilmesi isabetli olacaktır.

Bildiride soybağını değiştirme suçunun ceza hukuku tekniği açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede medeni hukuk bilimi de dikkate alınarak öncelikle bu suçla korunan hukuksal değerler tespit edilecektir. Daha sonra suçun konusu olan soybağı kavramının ve çocuğun soybağına yönelik değiştirme ve gizleme fiillerinin anlamı ortaya konulacaktır. Doktrindeki tartışmalar ve Yargıtay içtihatları çerçevesinde suçun tipikliği için aranan objektif ve sübjektif unsurlar, hukuka aykırılık unsuru ve suçun özel görünüş şekilleri (teşebbüs, iştirak, içtima) analiz edilecek ve nihayetinde suç tipine yönelik genel değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Soybağı, Çocuğun Soybağını Değiştirme Suçu

HUKUK DÜZENİNİN BİRLİĞİ BAĞLAMINDA SUÇ VE HAKSIZ FİİL

Dr. Öğr. Üyesi Burak Boz*

Geniş anlamda sorumluluk hukuku çatısı altında birleşen ceza hukuku ve haksız fiil hukuku arasında, sorumluluk hukukunun diğer alt dallarından daha sıkı bir ilişki vardır. Zira 'suç teorisi' ve 'haksız fiil dogmatigi' örtüşmek ya da en azından çelişmemek zorundadır. Ancak Türk literatüründe suça ve cezalandırılabilirliğe ilişkin kavramlar ile haksız fiil ve tazminata dair kavramlar pek çok defa farklı hatta çelişen anlamlarda kullanılabilir. Bu uyumsuzluk gerek suçun gerekse haksız fiilin temel unsuru olan fiil kavramının tanımından başlamaktadır. Ceza hukukçularının ontolojik bir kavram olarak icranın tersini yani hareketsizliği ifade etmek üzere kullandıkları 'ihmâl' kavramının, haksız fiil literatüründe haksız fiilin bir unsuru olan 'kusur' türlerinden biri anlamında özensiz davranışa karşılık gelmesi örneği dahi durumu gözler önüne sermektedir. Üstelik 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na hâkim suç teorisiyle birlikte 'kusur' kavramının manevî tipikliğe ait kast ve taksir bahsinden ayrılarak bir kınanabilirlik yargısı olarak suç kavramının dışında konumlandırılması 'kusursuz suç ve ceza olmaz' düsturunu 'kusursuz suç olur, ceza olmaz' şeklinde değiştirdiğinden ceza hukuku literatüründeki 'kusur' kavramı, bir anlamda haksız fiil literatüründeki 'haksız fiil ehliyeti' görünümünü almıştır.

Mesele yalnız kavramların farklı anlamlarda kullanılması veya ceza hukuku ve haksız fiil hukuku literatürünün örtüşen kimi noktaları farklı terimlerle adlandırmalarından ibaret değildir. Hukuk düzeninin bir bütün olarak değerlendirmesini zorunlu kılan hukuka aykırılık meselesi, bu iki dalın literatüründe aynı müesseselere farklı hukukî karakter atfedilmesi nedeniyle iki dogmatik arasında çelişki doğurmaktadır. Literatürdeki bu kavram kargaşası pedagojik olduğu kadar kusur sorumluluğunun ikiz çocukları olan suç ve haksız fiil teorilerinin birinde yaşanan ilerlemenin diğer dala aktarımını zorlaştırmaktadır. Bu durum, hukuk düzeni içerisindeki tutarlılığı olumsuz yönde etkilemektedir.

Suç teorisi için fiil tanımı temel aksiyomdur. Suçun ve cezai sorumluluğun unsurları, kabul edilen fiil tanımı etrafında şekillenir. Türk ceza hukuku öğretisi geniş ölçüde Welzel'den etkilenmiş olmakla birlikte fiilin sosyal anlamını da reddetmez; fiilin tanımı tipik bir neticenin

* Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi, burak.boz@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4077-5025

Türk borçlar hukuku literatürüne hakîm fiil tanımının getirdiği ‘illiyet bağının kesilmesi’ anlayışıyla hareket eden Yargıtay, meseleyi hukuka aykırılık alanına taşıyarak aldatılan eşle arasında evlilik sözleşmesi bulunmayan üçüncü kişinin aldatan eşle rızaya dayalı ilişkisinin hukuka aykırı olmadığı yönünde içtihadı birleştirme kararı ihdas etmiştir. Böylece aldatılan eşin üçüncü kişiden tazminat alamamasının ötesine geçerek aldatılan eşin üçüncü kişiye yönelik tepkilerinde haksız tahrik hükümlerinden faydalanmasının önü tamamen kesilmiştir zira ortada haksız bir saldırı olmadığı kabul edilmiştir.

Aldatılan eşin üçüncü kişiden tazminat taleplerinde karışıklığa yol açan bir diğer kavram ise ‘rıza’ kavramıdır. Fiil tanımı, suçun tipikliğinin unsurlarını belirler, tipiklik ise hukuka aykırılığın karinesi işlevi görür. Bu ilişkiyi ortaya koymadan ‘rıza’ hükümlerini doğrudan doğruya bir hukuka uygunluk sebebi olarak uygulamak, suç tipinin kanunî tanımı gereği rıza hilâfına işlenmesi gereken bir fiile ilgilinin rıza göstermesi hâlinde fiilin hukuka uygun hâle gelmeksizin yalnız tipik olmaktan çıkabileceğini gözden kaçırmaya yol açabilir. Nitekim, tipikliği kaldıran rıza ve hukuka uygunluk sebebi olan rıza kurumları arasındaki ayırım, bahsi geçen içtihadı birleştirme kararında dikkate alınmamıştır.

Reşit kimseler arasında rızaya dayanan cinsel ilişkinin cezalandırılmadığı her durumu bir hukuka uygunluk sebebi saymak, aldatılan eş ile arasına evlilik sözleşmesi bulunmayan üçüncü kişinin fiilinin de hukuk düzeni ile çelişmediğini kabul etmek anlamına gelir ki bu da, zikredilen haksız tahrik meselesinden başka, önemli sorunlara yol açar. Örneğin, bu yaklaşım aldatılan eşin evde olmadığı bir zamanda aldatan eşin davetiyle cinsel ilişki için ortak konuta giren üçüncü kişinin, aldatılan eşin konut dokunulmazlığını ihlâl etmediği sonucunu da doğurur. Benzer şekilde reşit kimseler arasında rızaya dayalı ensest ilişkinin hukuka uygun olduğu veya fuhşu sanat edinmedikçe, geçim kapısı yahut yaşam tarzı hâline getirmediğçe kişinin kendi evinde bir veya birkaç defa kendi vücudunu satmasının hukuka aykırılık teşkil etmediği sonuçlarına varacak böyle bir yaklaşımın kabul edilmesi mümkün değildir.

Muhakkak farklı fiil tanımlarından ileri gelen bu problemlere daha fazla örnek vermek mümkündür. Ancak bu çalışmanın amacı tüm bu sorunları tek tek tespit ederek çözüme kavuşturmak değil; haksız fiil teorisi ile suç teorisini, asıl kök neden olan 'fiil' kavramından başlayarak müşterek ve tutarlı bir uzlaşmaya kavuşturmak üzere teorik bir tartışmaya teşvik etmektir.

Anahtar Kelimeler: Haksız fiil, Suç, Tipiklik, Fiil Tanımı

TÜRK MEDENÎ KANUNU'NUN KABULÜNÜN YÜZÜNCÜ YILI

SEMPOZYUMU

26-27 MART
PERŞEMBE
CUMA

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
15 Temmuz Kongre ve Kültür Merkezi